



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

48. Lues pestilens ab Xauerio extincta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

colorum Xauerij ante quadriennium defuncti, eamque ab testibus oculatis desumptam, chirographis publicis muniti, ne sempiternis digna monumentis, interciderent penitus annorum lapsu & aui neglectu. Verum sancto, & solo; & extra Lusitanorum fines progresso longius; in regna ferè, locaque ignota & barbara; hinc illa propemodum sola quæ Goæ, Cocini, Bazaini, Malacæ, (vbi confectæ quas innui tabulæ) gesta sunt, colligi potuerunt, reliqua indicari magis obiter quàm exponi. Eiusmodi sunt quæ in hoc fortassis itinere illi contigerint, certò quidem sed nudè tradita absque vllis adiunctis, ex quibus confici valeat, aliò quolibet quàm ad hoc tempus pertinere. In iis primùm est puer filius Saraceni ab Xauerio in vitam reuocatus haud procul à vadis in insulâ Vaccarum, Septentrioni opposita, neque id enucleatius narratur.

48. Sed illud fusiùs, & explicatius quod in Manarâ insulâ ab eo gestum, in quâ sexcentos Christianos à tyranno cæsos, non pridem memini. Spectatorem res, testem & narratorem habet Ioannem Melum Sampaium, arcis ea in Insula, & regno Candia præfectum. Incessit Christi Apostolum pius ardor beatam humum salutandi, maximè verò pagum Pasim, ex quo cælum adeptæ tot fortes animæ, loco nomen mutarant, & terram martyrum fecerant. At ecce illi huius in aditu ampla seges, vti cæsis gaudendi suam fortem, sic condolendi superstitibus cladem suam. Depopulabatur insulam lues sæua, & centena quotidie metebat capita. Magni Patris aduentu, cuius erat nomen, & prodigiorum fama celebratissima, concurrat populus ad tria millia, magnam partem idolis addicti: rogant, & supplicat iis precibus & lamentis, quæ in promptu habet supremum periculum, ne se peste absumi patiatur, nec suis insulam habitatoribus orbari, quam sexcentorum non pridem cædes, iniqua, & impia, dignam fecerat miseratione; mollita lachrymis, & strage miserorum, Xauerij charitas, triduum petiit, quo preces ad Deum pro illis tam potentes fudit, vt lue illicò extinctâ, omnes eâ icti valuerint, nemo exinde afflatus sit; quòdque longè præstat saluti corporum, omnes animi vitam adepti sunt, & tanti prodigij mirabilitate domiti expiatique Xauerij manu, nonam sacro ex fonte vitam, & animam hauserunt: iis verò (vt illi mos erat) ampliùs docendis & stabiliendis in suscepti boni proposito subsistere diutiùs exercitus vetuit, cui iam iam aduersus tyrannum, Christi hostem ituro, sanctum subdi calorem oportebat; verum vbi ad hoc traiecit Nagapatanum sanctus, multum alia rerum occurrit facies, ab ea quàm mente præceperat. Inopinatus casus fuscèque omnia euertit, spèscque omnes tanti apparatus, & consiliorum difflauit. Navis Lusitana opulenti ex Pegu mercibus onusta ad Zeilam confracta, vectorem, & merces destituerat in vado; in has prædo rex Iafanapatæ inuolat, & (qui barbaris vsus est,) sibi eas rapit; quorum plurimum intererat complures, minimè dubij, si belli semel initium fieret, ne terantium quidem ex iis recepturos, duces auertunt ab deliberatâ armorum sententiâ; ita barbarus & viuit, & triumphat, & suis rebus, iure omni priuandus,

48
Lues pestilens ab Xauerio extincta.

pinguescit alienis, Lusitanis enim pro lucro fuit, tam grauis iactura partem redimere, neque postea vnquam de vindictâ quid motum, nisi anno ab hinc quinto & decimo, cum & Lusitanos, & vicinos reges improbitate intolerabili, & crudelitate proripasset. Elusâ in hunc modum, vel misâ incertum expectatione, tam præclaræ expeditionis, quam erat magnificum raptò per nefas regno, inuasorem tyrannum & ethnicum pellere, illudque Christiano Regi legitimo reddere, ad labores Trauancoris Xauerius animum retulit; sed antequàm Nagapatano recederet, vibratis procul identidem in scelestam Zeilam oculis, & diuino futuri prospectu largè flens, ah! te, ait, insulam infelicem, quot intratam cadaueribus video? quanto Christianorum sanguine madentem? redituro autem Trauancorem, nunquàm adspirauit necessarium ventum Deus, illius nimirum operâ, vtiliùs alibi vsurus; sed desiderium submisit ingens, Euangelij gradatim portandi in fines vltimos Orientis; cuius desiderij breuiter hic repetenda est origo.

49
Conuer-
siones opera
Lusitano-
rum,

49. Molucas inter & Borneum, milliaribus Comorino bis mille, æquatori medio insula subiaceret, Leucarum ab Austro ad Septentrionem fermè ducentarum; in eâ multi suo cuique regno imperitant Reguli, rerum omnium, & commerciorum diues est, Geographis Celabes, Macazar Historicis vulgò dicta quâ ei vtramque appellationem, regnorum duorum duæ metropoles faciunt, ex quibus, & reliqua nominantur (quin & nomenclatio Celabis, minores alias complectitur insulas, quarum olim domina fuerat.) Hinc sub annum fere trigessimum primum, & scsquimillesimum, fratres duo, idololatra vterque (vti ex quo nati, regnum Maeazaris vniuersum) Ternatem appulere, vnâ ex Molucensibus insulis, vbi suis quibuscumque tandem adducti spebus, multò maiora inuenerunt. Ternate tunc præerat Antonius Galuanus Lusitanus, virtute ac bello, apud posteros notus. Cum eo ij fratres dum fortè agunt, incidit de religione, nonnulla interseri, ex quibus vix aliquoties paulò fusiùs iteratis, tantùm illos puduit honoris quem Diis suis detulerant, vt darent illicò veritati manus, fidemque amplexi Christianam, & noui ex aquâ vitali homines; alter Antonij, à Galuano, alter nomen ferrent Michaëlis. Indè in patriam reduces, iamque vt poterant doctrinæ magistri, cuius modo esse discipuli cæperant, tam multis illam deprædicarunt apud suos, vt ad Galuanum publicè legati ab iis venerint. Legationis summa erat, aliquos ab eo petere à quibus in lege quam profitebatur, erudiri possent; ad hæc probam & sinceram mentem pretiosis muneribus testabantur, & lectorum aliquot iuuenum pignore, quos intereâ cupiebant, sacro baptisinate lustrari. Legationis principes germani duo, qui eius mittendæ causam præbuerant. Accepta est incredibili gratulatione Legatio; Christiana ritè mysteria edocti iuuenes baptizantur; donis haudquaquàm inferioribus pensantur dona, remittuntur cum iis legati, adiuncto ad eos Francisco Castrio, homine militari, sed cuius cordata pietas, posset interim vtrumque partes